

ก ล ี ก ร ต ัว อ ย ่ า ง

ประดิษฐ์

พิระมาน

..... “หนอนอะไร อ้าวไม่มีหนอน
ในตัวอ้าวไม่มีหนอน อ้าวไม่เนาไม่หนอน”
หวังหลุง คงชักหน้าเสีย แต่ยังคงปากแข็ง

ถ้าจะพูดกันถึงเรื่องความ ขยันขัน แข็งแล้ว
แป๊ะคงก็ไม่มีอะไรผิดแผก ไปกว่าชาวไร่คน
อื่นๆ คือทำงาน วันละสิบหกชั่วโมงขึ้นไป
ตื่นไปทำงานก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เลิก
งานเมื่อตะวันตกดินแล้ว ไม่มีวันหยุดราชการ
วันนักขัตฤกษ์ หรือแม้กระทั่งพักร
ผ่อน ก็ไม่มีตลอดปีตลอดชาติ เมียแกอยู่
หรือตายไปแล้วไม่มีใครรู้ และไม่มีใคร
ถามท้วง พี่แกจึงอยู่คนเดียวกับคนใช้ผัว
เมียชาวอีสานคนหนึ่ง บนเนื้อที่สามสิบสาม
ไร่แถวๆ ปากช่องนี้แหละ

ในปีหนึ่งๆ หวังหลุงเอ๊ย แป๊ะคง จะปลูก
พืชได้ 2 ครั้ง คือครั้งแรกปลูกพืชอายุสั้น
หน่อย ตอนปลายมีนาคม เช่น ข้าวโพด
หวาน ข้าวโพดเทียน แล้วเก็บเกี่ยวเตรียม
ปลูกใหม่ในมิถุนายน อาจจะเป็นฝ้าย ข้าว
โพด หรือพืชผักพวกกระหล่ำปลี หัวไชเท้า
ตามแต่แจะจะเล็งผล เริ่มจากตลาดที่ปาก-
ช่องตลาด ซึ่งเป็นเอเยนต์ใหญ่ ของตลาด
ผัก แก่ท่ามาหาหินอย่างนั้นทุกๆ ปีไป บาง

ปีก็อ้าปากผงบาบๆ เพราะไม่มีอะไรจะกิน
บางปีก็ล้มตาอ้าปากได้ อ้ายที่จจะมีที่เค็ดมั่ง
ก็ยากเหลือเกิน หลายๆ ปีมีที่ อย่างในปี
2509 ฝ้ายที่ปากช่องงามมาก เพราะเพิ่ง
ปลูกเป็นปีแรกๆ ก่อนนี้ 5-6 ปี ปลูก
ข้าวโพด จนปากช่องดังไปทั้งอำเภอ ใน
ปีนั้นแหละที่ชาวไร่เข้มแข็ง หน้าบานไปตามๆ
เพราะฝนฟ้าก็ตกถูกจังหวะพอดีแล้วหนอน
ก็ยังเดินทางมาไม่ถึง และทุนค่าไปอีก
ไร่ละหลายร้อย ถ้าไร่่อ้อซ่า ขโมย ขะโจร
ลดน้อยไปถนัดตา ราคาที่ดินก็เชยขึ้น
ตามธรรมชาติ

ปีต่อมาคือ 2510 และ 2511 ชาวไร่แห่
กันปลูกฝ้ายทั้งอำเภอ บางไร่พยายามปลูก
สองครั้งชะด้วยกลายเป็นการทำฟาร์มเลี้ยง
หนอนไปตามๆ กัน ซึ่งถ้าเอาหนอนมา
ซังน้ำหนักดูแล้ว จะได้ ไร่หนึ่งกว่าสามร้อย
กิโลแน่ มากกว่าไร่ที่ปลูกฝ้ายไต้งามๆ
เสียอีก แลฝนฟ้าหยุดตกเอาต้อๆ ใน
เดือนมิถุนายนทั้งเดือน เลยทำให้พืชผล

ในฤดูแรกพืชมก จะใช้น้ำในลำตะคอง ช่วยแทนก็ไม่ไหวเพราะแห้งขอลงไปทุกที... จะไม่ให้แห้งยิ่งงัวหว่ เสียงลำตะคอง ตะโกนแหบ ๆ ว่า.....ก็พวกมึงเลือกไปถางป่าสงวนที่เขาใหญ่บ้านกู ตั้งแต่ หุ่นเตย หุ่นรูกฟ้า ไม่รู้ถึงไหน ๆ ไม่รู้กี่แสนไร่แล้วยังจะมาบ่นอีกรี...เมื่อพืชแรกเสียหาย ชาวไร่ก็ทิ้งหน้าตังตาแก่มือใหม่ เพราะฝนตอนกรกฎาคม^๕ ไร่สึกตกสม่ำเสมอหน่อย ปลูกฝ้ายอีก เพราะคิดว่าจะเหมือนเดิม แต่เปล่าครับมีฝนจริง แต่หนอนมันคือยาชะแล้ว ยิ่งฉีดยาไม่ถูกจังหวะก็ยิ่งพัง ขนาดเอาหนอนจุ่มลงในยา ยังเฉย มินไปสักครู่แล้วก็กลานต่อ ชาวไร่หลายรายเลิกใช้ยาหันมาจ้างให้จับหนอนแทน อ้ายพวกตัวโต ร้อยละ 5 บาท ตัวเล็กร้อยละ 3 บาท ปรากฏว่าเด็กเล็กเด็ก แดงชาดเรียนกันเป็นแถวไป จับหนอนกันอุตลุด คิดปลูกการเก็บหนอนนี่ก็ต้องมีเหมือนกัน ไม่ใช่จับใส่ถุงพลาสติกชুষๆไป จับอย่างนี้รับรองว่าหนอนลงไปกัดกันเอง ตัวแตกเหลวเป็นน้ำหมดไปขึ้นเอาเงินไม่ได้ ถึงต้องทะเลาะกัน ขนาดเกือบฆ่าแกงกัน ฝ้ายคนจับบอกว่าหนอนตัวใหญ่กินตัวเล็ก เลยเหลือแต่หัวดำๆ เอามานับ ฝ้ายเจ้าของไร่บอกอ้ายนั่นมันขี้มันต่ำงหาก กว่าจะตกลงกันได้ หนอนก็เจาะสมอเข้าไปอีกบานพะเรือแป๊ะคง ก็ตกเป็นเหยื่อน้อยๆ รายหนึ่งของ

ฝนแล้ง พี่แกไม่รู้จะพึ่งเครื่องสูบน้ำบาดาลได้จากโลกไหน เพราะมันแพงเหลือเกิน ก็เลยต้องหันไปขอน้ำจากเทวดาต่อไป พิธีการขอน้ำจากเทวดา ทำได้โดยการนั่งแกะสลัก เหลาไม้ให้เป็นรูปปลัดขิก ยิ่งใหญ่ยิ่งดียิ่งได้ฝนมาก แป๊ะคงถากเอาตอไม้ในไร่แกอันเบ้อเร่อ เสร็จแล้วทาสีอย่างวิจิตรพิศดาร ไปตั้งร่วมกับชาวบ้านที่ศาลเจ้า เพื่อเป็นการบวงสรวงเทวดา ทำไปตั้งสี่ห้าอันแล้วฝนก็ยังไม่ตก คนทรงบอกว่ายังน้อยไปไม่สะใจเทวดา ชาวบ้านเลยต้องกัดฟันทำกันอีก บางรายเอาลำต้นกล้วยที่รอตพ้นจากการหักพับเพราะแล้งจัดมาชวนพอบเป็นรูปเป็นร่าง แล้วทาสีตามธรรมเนียม ไปตั้งแถวหน้าบ้านมั่ง เป็นการเชื้อเชิญฝนเข้าบ้าน ตั้งแถวสี่แยกบ้าง แล้วเขียนคำวิงวอนประศดคติข้างล่าง “พอบหรือยังล่ะ เทวดา” เทวดาใจอ่อนลงมานิดๆ ปล่อยฝนลงมาหน่อย ชาวบ้านก็รีบทำมาถวายท่านอีกมากมาย ที่นี้เทวดาเลยให้ฝนตามปรกติ หลังจากอันเสียตั้งเดือนเต็มๆ ซึ่งไม่ใช่ปล่อยมาเลี้ยงพืชอย่างเดียว คนก็เกือบจะอดน้ำตายอยู่แล้ว พืชผักพืชพันธุ์ไปตามเคย ปากช่องทั้งอำเภอติดหนี้ธนาคารไปตามๆ กัน เพราะกู้เอาไปลงทุนก่อน ในอัตราดอกเบี้ยสูงๆ แล้วมันก็จะละลายหายไปในดิน กู้จนธนาคาร

ไม่ยากให้กูแล้ว เพราะเงินชักจะมากกว่า
ราคาที่ดิน

แป๊ะคงก็เชื่อกันกูเข้ามาๆ เขาก็ไม่ให้กู
ต้องหันไปเล่นกับพวกเซลแมน ประจวบ
เหมาะเช้าวันหนึ่งเซลแมนสัปรังเคนคนหนึ่ง
เดินทะเร่ทะร่าไปเจอแป๊ะจนได้ แป๊ะคง
รับปากอย่างแข็งขันว่า จะชื้อยา และ
โฆษณาให้ ถ้าหากทำแปลงสาธิตในไร่
แก่ได้ผลดี การทำแปลงสาธิตในไร่ใคร
ชาวไร่ส่วนใหญ่จะชอบครับ เพราะจะได้
ฟรีๆ คือ ก่อนทำนั้น ชั้นแรกก็จะมีกา
รตีราคาพืชผลกันก่อนว่า ก่อนไถยาหรือ
ปุ๋ยยี่ห้อไหน ชาวไร่ได้กำไรสุทธิไร่ละเท่า
ไหร่ สมมุติว่าได้ 600 บาท ต่อพืชหนึ่ง
ฤดู เซลแมนก็ถามว่า ถ้าเผื่อใช้ปุ๋ยหรือ
ยายี่ห้อไหนแล้ว ได้กำไรสุทธิน้อยกว่านี้เท่า
ไหร่ แกก็จะโปะเงินให้จนครบ แต่ถ้าได้
มากกว่า 600 บาท ก็ยกให้เจ้าของไปเลย
อย่างนี้ใครจะไม่เอา ของตาย ผลการทดลอง
ปีนั้นปรากฏว่ากำไรทั้งแปลงสาธิตและ
แปลงของแกด้วย เมื่อได้ผลดี แป๊ะคง
เจียบกริบ ไม่ยอมโฆษณาตามที่ตกลงกัน
ไว้ เพราะแกกลัวว่าชาวไร่คนอื่น ๆ จะ
ปลุกมั่ง จะทำให้ราคาพืชที่แกปลุกตกต่ำไป
เกี่ยวก็ไม่มีการไถ่ นอกจากนี้พี่แกยังบง
บงเงินค่ายาของเซลแมนอีก อ่างโน่น อ่าง

นี่ ผลักวันประกันพรุ่งอยู่เรื่อย หาทางชัก
ตาบให้ได้ แต่บังเอิญเจอะกับยอดเซลแมน
เข้าให้ ลากตัวแกออกจากผ้าห่มที่คลุมโปง
แกลงให้เป็นจับไข้ มาชำระหนี้สินจนหมด
แล้วก็เลิกนับถือกันต่อไป เซลแมนนักชู้
เซียนคนนั้นจบบางเขน ชื้ออ้ายบุรณด์ครับ
หมอมี้แวนมาตั้งแต่เรียนหนังสือแล้ว คือ
เป็นยอดนักชักตาบตัวยิง ตั้งแต่ คาเฟต
เจ้เล็ก จนถึงบ๊าล้อม

“กูใช้วิธีนี้ไว้อย” นักโถมืออาชีพเปิดเผ
ยกลเม็ด “พอจจรดก่อนขึ้นบ้าน กุยรวก
เดียวหมดแมกกาซีน แล้วบรรจใหม่ขึ้นไป
กับคนขับรด ลากขาอ้ายแป๊ะออกจากผ้า
ห่ม บอกว่าให้หรือไม่ให้ก็ได้ วันนั้นถ้าไม่
ได้เงินก็จะไม่เอาเงินแล้ว พรุ่งนี้จะไปลาว
เท่านี้แหละ มึงเอ๊ย ลูกพรวดพลาตไปงัก
กระดาน จ่ายเงินสดทันที แหม กูถูกค่า
แม่จมไปเลย” อ้ายบุรณด์หัวร่อชอบใจ

มาต้นปี 2512 นี้เองแหละ หวังหลุง แห่ง
ปากช่องยึดปลุกผ้ายอีก เพราะเคยกำไร
เหยียบสองหมื่นมาแล้วในอดีต พอปลุก
ไปได้สักเดือนกว่าๆ เข้ามิถุนายน ฝนก็
ขาดตอนตามเคย ถึงแม้ทางกระทรวง-
เกษตรจะเปลี่ยนตัวพระยาแรกนาขวัญแล้ว
ก็ตาม ฝนแล้งนี้ ชาวไร่อับปัญญาจริง ๆ
เพราะฉิทยาฆ่าหนอนไม่ให้ทำลายพืชแล้ว

พืชก็ตายด้วยขาดน้ำ อ้ายครั้นจะไม่ฉีกก็ไม่ได้หนอนจะกินหมด หรือเกิดไม่ฉีกยาปลงตกทั้งแล้ว พอตีฝนคันตกมาช่วย ต้นทุ่นที่ลงไปก็พังหมด ทั้งๆ ที่อาจจะไต่ขึ้นมา โอ้ย คิดแล้วปวดใจ ค่ายานะกู้เขามา คอกงามยิ่งกว่าคอกฝ้ายเสียอีก

ตอนฝนแล้งนั่นเอง แป๊ะคงหมดแรงฮึด ท้อแท้และเศร้าซึม เพราะแรงคอกเปีย และแล้วในวันหนึ่งราวๆ กลางเดือน มิ.ย. หวังหลุงแห่งปากช่อง ก็ขึ้นป้ายติดไว้หน้าไร่แกว่า

“ขายที่ดินปลูกฝ้ายแล้ว 33 ไร่

ไร่ละ 1200 บาท”

ป้ายนี้เขียนด้วยชอล์คสีขาว และอยู่อย่างนั้นจนถึงปลายเดือน มิ.ย. คืนวันหนึ่งก็มีฝนตกลงมาชะล้างตัวหนังสือจางหายไป วันรุ่งขึ้น ปรากฏว่ามีการเขียนใหม่แต่เปลี่ยนแปลงข้อความคือ

“ขายที่ดินปลูกฝ้าย กำลังงาม 33 ไร่

ไร่ละ 1250 บาท”

เหตุผลที่ราคาที่ดินขึ้นพรวก ขึ้นเดียวไร่ละ 50 บาท เพราะฝ้ายของแกงามขึ้น อีก 2-3 วันต่อมา ฝนตกอีกครั้ง หวังหลุง คงปลดป้ายอันนั้นไป แกขายไม่ได้เพราะเป็นสมบัติชิ้นเดียว ของแกจริง ๆ และที่สำคัญคือไม่มีใครมาซื้อ แถมไร่ข้างเคียง

ยังขอร้องไห้แกช่วย ฉีกยาฆ่าหนอนในแปลงของแกอีก เพราะหนอนจะขาดไปจากแปลงเพาะหนอนของแก ไปกักกินฝ้ายคนอื่นเขาแล้ว มัวแต่จะรอขายอยู่นั่นตั้งนั้นเรื่องหนอนจึงเป็นเรื่องคอขาดบาดตายกับแกยิ่งนัก

วันหนึ่งมีชายหนุ่มร่างสมาร์ตคนหนึ่ง ก้าวลงจากรถแลนด์โรเวอร์ที่มีตราชุกชุก

“พวกเกษตรไซ้ไม้” หวังหลุง คง ถามหลังจากมองดูตราไม่รู้เรื่อง

“ไซ้”

“เออดีแล้ว อ้าวสงสัยอะไรอย่างหนึ่ง สำคัญมาก”

“เกี่ยวกับฝ้ายหรือะ”

“เออ ลือมาตุอะไรนี่” แล้วก็ลากเอาหนุ่มมองใส่ไปข้างบ้านทันที

“ลือเห็นไม้ ต้นฝ้ายต้นนั้นนะ อ้าวถางหญ้ารอบต้นเลย”

หนุ่มบางเขนเดินตามอย่างงงๆ

ทำไมละ แป๊ะ”

“ลือดูให้ดี เห็นไมละ หนอนยุบยับเลย”

“ก็หนอนนะซี ทำไมละ” บางเขนหนุ่มมองดูต้นฝ้ายที่ปลูกต้นเคียงข้างบ้านแก มีรอยฉีกหญ้าออกไป รัศมีข้างสะพานอย่างงงๆ

“ลือเห็นหนอนกตแล้ว อ้าวสงสัยว่านี่จะเป็นหนอนของลือ เมล็ดพันธุ์ของพวก^{ลือ} ลือต้องมีเชื้อหนอนอยู่ด้วยแหงๆ” ดังนั้น อ้าวปลูกต้นข้างบ้าน ไม่มีหนอนที่ไหนเดินเข้ามาได้ อ้าวทายหน้าหมก แล้วทำไมยังมีหนอนได้อีก ลือคุยอัยตัวโตนั่นมันมันมุดเข้าไปในสมออีกแล้ว”

“อ้อ” นักวิชาการสตฯ ร้อนๆ เพิ่งถึงบางอ้อ “หนอนพวกนั้นมันก็อาศัยอยู่แถวนี้แหละ ไม่ได้อยู่ในเมล็ดฝ้ายหรอก มันขึ้นมาจากดินก็มี มาตอนกลางคืนก็มี”

“ไม่จริง หนอนขึ้นจากดินแถวนี้ไม่ได้ อ้าวทุบดินแข็งแล้ว กลางคืนหนอนมันก็ต้องนอนเหมือนกัน มันไม่มาแน่ มันไม่เห็นทาง” หวังหลุง คง ยืนกรานตามเหตุผลที่พบมา

หนุ่มบางเขน มองหน้าตาแป๊ะแก่ๆ อย่างไทร่ตรอง แล้วตัดสินใจปล่อยความรู้ทางวิชาการออกสู่ขวัญทันที

“หนอนพวกนั้นะมันบินได้ แป๊ะลือไม่รู้ตอนเล็กๆ มันเป็นหนอน พอโตขึ้นเป็นผีเสื้อบินได้ มันก็เที่ยวบินไปไข่ที่ไหนก็ได้ ลือต้องการมุ้งจะป้องกันมันได้ ลือลองคิดซิว่า หนอนมันบินได้แล้ว จะไม่ให้มันมาไข่ได้อย่างไร”

“หนอนบินได้” หวังหลุงคง พุดทวนซ้ำๆ แล้วหัวเราะสนั่นหัวนั้หว “อ้าวเกิดมาไม่

เคยเห็น ปลูกผักมาสามสิบกว่าปี ไม่เคยพบไม่เคยเห็น เคยเห็นแต่หนอนตกต้นไม้ลงมาเท่านั้น”

นักวิชาการ ร้อนๆ มี

“อ้าวบอกแล้วต้องมีหนอนในเมล็ดฝ้ายของลือ” แป๊ะคงล้าทับ ในขณะที่บางเขนหนุ่มนึกถึงหนอนบางชนิดที่เข้าไปอยู่ในเมล็ดก็มีแต่ไม่ใช่พวกนี้ “ลือทำอย่างนี้ไม่ดี อ้าวเสียค่ายาแยะ อย่างนี้อ้าวเสียหาย” หวังหลุงยุค ‘อพอโลโล’ ชูถ้วยเชิงกฎหมาย

“แล้วจะให้อ้าวทำยังงี้” ลองเชิงดู

“ทำยังงี้” แป๊ะคงพึมพำ “อ้าวต้องคิดดูก่อน แล้วแกก็เดินวนไปมา ทำเป็นดูต้นฝ้ายต้นอื่น ๆ

“นี่ก็ออกแล้ว เอาอย่างนี้ดีกว่า ลือต้องลองมาปลูกให้อ้าวเห็นว่า หนอนมันบินได้” แป๊ะคงหาทางให้มาทำแปลงสาธิตในไร่แก เป็นการทุ่นเงิน กำไรแห่งๆ ยังมิทันจะได้คำตอบจากหนุ่มวิชาการ บังเอิญบังเอิญ ขณะที่เดินนี้แหละ พี่แกปวดท้องเบาขึ้นมา เลยหันหลังให้แขก แล้วจัดการปลดทุกข์ ใส่ยูเรียให้แก่ต้นฝ้ายทันที เกษตรหนุ่มนึก นิยมชมชื่น กับการใช้ประโยชน์จากของเสียของแก แต่ทว่าคนขับรถที่ไปด้วยนั่งฟังการประการม เห็นเข้า “แป๊ะ ลือทำอะไร”

“อ้อ อ้าวใส่ปุ๋ยให้ต้นไม้” ตอบอย่างทง

“ลื้อรู้หรือเปล่า ลื้อใส่หนอนลงไปกัวย”
 “หนอนอะไร อ๊วไม่มีหนอน ในตัวอ๊วไม่มีหนอน อ๊วไม่เนาไม่หนอน” หวังหลุงชักหน้าเสียแต่ยังคงปากแข็ง

“ใครบอกว่าไม่มี ลื้อคู้ซึ ซึลื้อยังมีหนอนเยียวก็ต้องมีเหมือนกัน ลื้อทำอย่างงี้ชื่อว่าอายต้นกกเลยมีหนอน แล้วยังมาโทษอ๊วอีก ทำอย่างนั้นอ๊วเสียหยานา” คนขับรถได้ที่ซู่แหลกลาญ
 “อ๊ว ปล่าว” หวังหลุงแหงปากช่องหน้าซึกไม่รู้จะพูดอะไรดี

หนุ่มเกษตร มองคู้ต้นฝ้าย หนอน หน้าหวังหลุง และกองหลักฐานที่เปียกแฉะอยู่

แล้วส่ายหน้าทอดถอนใจ “เฮาอย่างงี้ดีกว่า อ๊วกัไม่เอาเรื่อง นี่คืว่าเป๊ะยังไม่ไปบอกใครๆ ให้เข้าใจคืว่า เมล็ดฝ้ายของอ๊วมีหนอน เป๊ะลื้อทำของลื้อเองจะเที่ยงอยู่แล้ว อ๊วจะไปหาข้าวกินที่ตลาดละ ขึ้นอยู่ต๋องกินข้าวเป๊ะแน” มิทักคำตอบ รถมอเตอร์ชุกชุกกั้นนั้น ก็แล่นออกจากไร่ไปอย่างสง่าผ่าเผย โดยที่หวังหลุงคง ไม่กล้าทักทานให้เสียเวลา เมื่อรถพ้นไร่แล้วหวังหลุง คงนั่งพินิจพิจารณามูลความทุกข์ของแก
 “มันมีหนอน มันมีหนอนแน๊ๆ”

อย่างน้อยๆ อีกหลายปี กว่าฟี้แกจะรู้ว่า มีหนอนจริงหรือไม่